<u>अंतरिम मार्गदर्शक सूचना</u>

जा.क्र. विप्र-७/विघयो/अंतरिम मासु/१५-१६/ २१० /१५
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे ४११ ००५
दिनांक – ११ एप्रिल, २०१५

प्रति,

मुख्य कार्यकारी अधिकारी
जिल्हा परिषद, -------- (सर्व)

कृषि विकास अधिकारी,
जिल्हा परिषद, -------- (सर्व)

विषय :- सन २०१५-१६ मध्ये अनुसुचित जाती उपयोजना अंतर्गत अनुसुचित जाती/ नवबौध्द शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना (वि.घ.यो.) राबविण्याचे दृष्टीने जिल्हा परिषद स्तरावर लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी पूर्व तयारीसाठी मार्गदर्शक सुचना

संदर्भ :- कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग शासन परिपत्रक क्र.पंरास-४११४/प्र.क्र.१३६/४-ए, दि. २३ सप्टेंबर २०१४

प्रतिवर्षी प्रमाणेच सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात अनुसुचित जाती उपयोजने अंतर्गत दारिद्रय रेषेखालील अनुसुचित जाती/नवबौध्द शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना (विशेष घटक योजना) राज्यात राबविण्यात येईल. संदर्भीय शासन परिपत्रकान्वये कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या योजना अंतर्गत जिल्हा परिषद स्तरावर लाभार्थ्यांची निवड करणेसाठी मार्गदर्शक सुचना निर्गमीत केल्या आहेत. सदर परिपत्रकाची प्रत शासनाने सर्व संबंधीतांना पाठविली असून शासनाच्या संकेत स्थळावर (www.maharashtra.gov.in) उपलब्ध आहे. त्यानुसार कृषि विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या सर्व योजनांतर्गत लाभ देण्यात येणा-या लाभार्थ्यांची यादी प्रत्येक आर्थीक वर्षाच्या सुरुवातीला लवकरात लवकर तयार करावी असे आदेशीत केले आहे. याबाबत संदर्भीय शासन परिपत्रकातील सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करणे बंधनकारक राहील याची कृपया दक्षता घ्यावी. विषयांकीत योजनेअंतर्गत लाभार्थी निवड व त्यांना घटकनिहाय द्यावयाच्या अनुदान लाभाबाबत पूर्वनियोजनाच्या दृष्टीने सोबत अंतरिम मार्गदर्शक सुचना सहपत्रित केल्या आहेत. सद्यस्थितीत शासनाकडून योजनेस

प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता प्राप्त व्हायची आहे. तथापि, योजनेच्या अंमलबजावणीच्या पूर्वतयारीच्या दृष्टीने सन २०१४-१५ साठी मंजूर कार्यक्रमाच्या आधारे प्रस्तुत वर्षाच्या मंजूर कार्यक्रमाच्या सर्वसाधारणतः ७५ टक्के पर्यंत अनुदान विचारात घेऊन पूर्व नियोजनाची कार्यवाही करावी. सदर अंतरीम मार्गदर्शक सुचना सन २०१४-१५ चा शासन निर्णय व मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून निर्गमित करण्यात येत असून प्रत्यक्षात सन २०१५-१६ साठी योजनेच्या प्रशासकीय व वित्तीय मान्यतेबाबत शासन निर्णय प्राप्त झाल्यावर त्यात काही धोरणात्मक बदल असल्यास, त्यानुसार अनुषंगिक बदल अंतीम मार्गदर्शक सुचनेसोबत आपणांस कळविण्यात येतील, याची कृपया नोंद घ्यावी.

सोबत - वरीलप्रमाणे

स्वाक्षरीत/-

संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत - माहितीस्तव सविनय सादर.

(१) मा. अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२

(२) मा. सचिव (सामाजिक व न्याय विभाग), मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

(३) मा. संचालक, सामाजिक न्याय संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे ४११ ००१

प्रतिलिपी - माहीती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

(१) विभागीय कृषि सह संचालक, --- (सर्व)

(२) अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, -------- (सर्व)

सन २०१५-१६ करिता अनुसुचित जाती उपयोजने अंतर्गत दारिद्रय रेषेखालील अनुसुचित जाती/नवबौध्द शेतक-यांना कृषि विकासासाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना (वि.घ.यो.)

अंतरिम मार्गदर्शक सुचना

प्रस्तावना : अनुसूचित जाती/नवबौध्द शेतक-यांचे कृषि उत्पन्न वाढवून त्यांना दारिद्रय रेषेवर आणण्यास सहाय्य करण्याचे दृष्टीने शासनाच्या कृषि विभागामार्फत विशेष घटक योजना सन १९८२ पासून राज्यात राबविण्यात येते. सदर योजनांतर्गत १) जमीन सुधारणा, २) निविष्ठा पुरवठा, ३) पीक संरक्षण/शेतीची सुधारीत अवजारे, ४) बैलगाडी,५) बैलजोडी/रेडेजोडी, ६) इनवेल बोअरिंग, ७) जुनी विहीर दुरुस्ती, ८) पाईप लाईन ९) पंप संच १०) नवीन विहीर ११) शेततळे १२) परसबाग लागवड १३) तुषार/ठिबक संच १४) ताडपत्री या बाबींवर अनुसूचित जाती/नवबौध्द प्रवर्गातील शेतक-यांना अनुदानाचा लाभ देण्यात येतो. प्रचलीत योजनेच्या धर्तीवर सन २०१५-१६ मध्ये सदर योजना राबविण्याचे दृष्टीने पूर्वतयारीसाठी पुढील प्रमाणे अंतरीम मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

योजनेचे उद्दीष्ट : अनुसुचीत जाती व नवबौध्द शेतक-यांचे कृषि उत्पादन वाढीस सहाय्य करुन त्यांच्या आर्थिक उन्नतीस मदत करणे.

१. लाभार्थी निवडीचे निकषः

१.१. जमीन धारणा : ज्या शेतक-यांकडे त्यांच्या स्वतःचे नावे ६.०० हेक्टर किंवा त्यापेक्षा कमी शेतजमीन असेल असे शेतकरी लाभार्थी म्हणून निवडीस पात्र राहतील. त्यासाठी शेतजमिन धारणेचा अद्ययावत दाखला ७/१२ व ८-अ अर्जासोबत सादर करणे संबंधीत लाभधारकास बंधनकारक राहील. शेतजमीनीबाबत ७/१२ व ८-अ उता-याचे अनुषंगाने भविष्यात काही समस्या उद्‌भवल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित कागदपत्रे स्वाक्षरी करणाऱ्या कर्मचारी/अधिकारी यांची राहील.

१.२. जातीबाबतचा दाखला : लाभार्थी अनुसुचित जाती/नवबौध्द प्रवर्गातील शेतकरी असणे बंधनकारक आहे. दारिद्रय रेषेखालील यादीमध्ये (बी.पी.एल.) ज्या अनुसुचित जाती/नवबौध्द व्यक्तिचे नाव समाविष्ठ असेल अशा लाभधारकांसाठी शासनाने प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याच्या स्वाक्षरीचा वैध दाखला ग्राहय धरावा. त्याबाबत काही समस्या उद्‌भवल्यास त्याची जबाबदारी संबंधित दाखला देणाऱ्या अधिकारी/कर्मचारी यांची राहील. अनुसुचित जाती उपयोजनेंतर्गत दारिद्रय रेषेखालील अनुसुचित व्यक्तीसाठी ज्या योजना असतील त्याकरिता समाज कल्याण विभागाच्या दिनांक ७ जानेवारी १९९७ चे परिपत्रकातील सुचनांप्रमाणे पुन्हा तहसिलदार यांच्या सहीचा जातीचा दाखला आवश्यक राहणार नाही.

दारिद्रय रेषेखालील यादीमध्ये (बीपीएल) लाभार्थ्याचा समावेश नसेल तर अशा लाभार्थीसंबंधी प्रस्तुत योजनेंतर्गत लाभार्थी निवडीच्या सुचना खालीलप्रमाणे आहेत.

१.३. उत्पन्नाचा दाखला : दारिद्रय रेषेखालील (बीपीएल) यादीत अंतर्भूत शेतक-यांसाठी वार्षिक उत्पन्नाच्या मर्यादेची अट राहणार नाही. मात्र, अन्य अनुसचित जाती व नवबौध्द शेतक-

यांच्या बाबतीत ज्या शेतक-यांची जमीनधारणा ६ हेक्टर किंवा त्यापेक्षा कमी आहे आणि ज्यांचे सर्व मार्गांनी मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रुपये ५०,०००/- चे मर्यादेत आहे असे शेतकरी लाभासाठी पात्र ठरतील. अशा शेतक-यांनी संबंधीत तहसिलदार यांचेकडून उत्पन्नाचा अद्ययावत दाखला घेणे व अर्जासोबत सादर करणे बंधनकारक राहिल.

२. लाभार्थी निवडीचा प्राधान्य क्रमः

२.१. अनुसुचित जाती व नवबौध्द प्रवर्गातील दारिद्रय रेषेखालील शेतक-यांशिवाय इतर शेतकरी ज्यांची जमीनधारणा सहा हेक्टर किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा इच्छूक शेतक-यांची खालील प्राधान्य क्रमाने जिल्हा निवड समितीने निवड करावी.

अ) २ हेक्टर पर्यन्त जमीनधारणा असलेल्या शेतक-यांना प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे.

ब) २ हेक्टर ते ४.०० हेक्टर जमीनधारणा असलेल्या शेतक-यांना द्वितीय प्राधान्य

क) ४.०० ते ६.०० हेक्टर जमीनधारणा असलेल्या शेतक-यांना तृतीय प्राधान्य.

२.२. सामाजिक न्याय विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक विघयो-२००८/प्र.क्र.३१०/विघयो-१, दि.१४/२/२००८ नुसार अनुसूचित जाती व नवबौध्द प्रवर्गातील शेतकऱ्यांना १०० टक्के अनुदानावर पॉवर टिलर देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. ज्या लाभार्थ्यांची अनुदानावर पॉवर टिलरसाठी निवड करण्यात आली आहे किंवा ज्यांना या घटकाचा लाभ देण्यात आला आहे, अशा लाभार्थ्यांना अन्य योजनांमधील पॉवर टिलर या घटकाचा लाभ घेता येणार नाही याची नोंद घ्यावी.

३. लाभार्थी निवड समितीः

सदर योजनेस तालुका स्तरावर गट/खंड विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांनी विविध प्रसिध्दी माध्यमांद्वारे व्यापक प्रमाणात प्रसिध्दी करावी. योजनेची सविस्तर माहीती सुचना-फलकावर प्रसिध्द करावी. इच्छूक लाभधारकांकडून अर्ज/प्रस्ताव मागवावेत. प्राप्त अर्जांची/प्रस्तावांची योजनेच्या निकषांआधारे काटेकोरपणे छानणी करावी. पात्र ठरणा-या अर्जदारांची यादी त्यांनी तात्काळ जिल्हास्तरीय समितीकडे शिफारसीसह पाठवावी. छानणीत अर्ज अपात्र ठरणा-या अर्जदारास त्याचे कारणांसह उणीवांच्या पूर्ततेस पुरेसा कालावधी देवून लेखी कळवावे. अर्जदाराने संबंधीतांनी उणीवांची पूर्तता केल्यास त्याबाबत खात्री करावी व ज्या दिनांकास परिपूर्ण अर्ज/प्रस्ताव प्राप्त होईल त्या दिनांकास तो क्रमवारीत नोंदवावा. लाभार्थ्यांच्या निवडीबाबत ग्रामसभेस अवगत करावे. तालुकास्तरावर तयार करण्यात येणा-या पात्र अर्जदार/लाभधारकांचेबाबत भविष्यात काही उणीवा/समस्या उदभवल्यास त्यास संबंधीत गट विकास अधिकारी सर्वस्वी जबाबदार राहतील.

पंचायत समिती स्तरावरुन जिल्हा परिषद कार्यालयास शिफारसीसह प्राप्त होणा-या पात्र अर्जदारांच्या तयार केलेल्या यादीमधून जिल्हा स्तरावर लाभार्थ्याची निवड अंतीम करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती राहील,

अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	-	अध्यक्ष
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	-	सदस्य
कार्यकारी अभियंता, लघुसिंचन, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
भूजल सर्वेक्षण यंत्रणेचे जिल्हास्तरीय अधिकारी	-	सदस्य
जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी	-	सदस्य
विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी (जिल्हा परिषद)	-	सदस्य
कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद	-	सदस्य सचिव

जिल्हास्तरीय समितीने सर्व प्राप्त अर्जांची/प्रस्तावांची योजनेच्या निकषांआधारे काटेकोरपणे छाननी करावी. छाननीअंती पात्र ठरणा-या अर्जदारांची/प्रस्तावांची यादी गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना पाठवावी. अपात्र ठरणा-या अर्जदारांस त्याचे कारणांसह उणीवांच्या पूर्ततेस पुरेसा कालावधी देवून तसे लेखी कळवावे. अर्जदाराने/ संबंधीतांनी उणीवांची पूर्तता केल्यास त्याबाबत खात्री करावी व ज्या दिनांकास परिपूर्ण अर्ज/प्रस्ताव प्राप्त होईल त्या दिनांकास तो क्रमवारीत नोंदवावा. जिल्हास्तरावर अंतीम करण्यात येणा-या पात्र अर्जदार/लाभधारकांचेबाबत भविष्यात काही उणीवा/समस्या उदभवल्यास त्यास संबंधीत कृषि विकास अधिकारी जबाबदार राहतील. निवड अंतीम करताना महीला लाभार्थी, अपंग लाभार्थी इत्यादींबाबत शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश विचारात घेवून त्या प्रमाणानुसार संबंधीत लाभार्थींची निवड करण्याची जिल्हास्तरीय समितीची जबाबदारी राहील. “प्रथम प्राप्त प्रथम प्राधान्य” या तत्वानुसार लाभार्थी निवडीची प्रक्रीया करावी.

शासनाच्या धोरणानुसार सदर योजना दोन आर्थिक वर्षात राबविण्यात येत असल्याने मागील आर्थिक वर्षात निवडलेल्या लाभार्थ्यांपैकी ज्यांना अपूर्ण लाभ दिला आहे त्यांना या आर्थिक वर्षात उर्वरीत लाभ देण्यासाठी आवश्यक निधी विचारात घेवून उर्वरीत उपलब्ध निधीचे मर्यादेतच नवीन लाभार्थींची निवड करावी. शासनाकडून मंजूर कार्यक्रमापैकी व प्रत्यक्षात उपलब्ध होणाऱ्या निधीच्या मर्यादेतच लाभार्थी निवड अंतीम करावी, जेणेकरुन प्रकरणे प्रलंबीत राहण्याचा व शासनावर भविष्यात अतिरिक्त आर्थिक बोजाचा प्रश्न निर्माण होणार नाही. याबाबत सर्वस्वी जबाबदारी संबंधीत कृषि विकास अधिकारी यांची राहील.

४. लाभार्थ्यांची निवड रद्द करणे : लाभार्थीच्या निवडीचे अंतीम अधिकार जिल्हास्तरीय समितीस राहतील. खालील कारणांमुळे जर काही लाभार्थींची निवड रद्द करणे क्रमप्राप्त असल्यास त्याचेही सर्वस्वी अधिकार जिल्हा स्तरीय समितीस राहतील.

४.१ समितीने निवड केलेला शेतकरी मयत झाल्यास.

४.२ निवड केलेल्या शेतक-याने सर्व शेतजमीन विकून तो भुमीहीन झाला असल्यास.

४.३ निवड केलेला शेतकरी शेती विकास योजना हाती घेण्यास इच्छूक नसल्यास.

४.४.निवड केलेल्या शेतक-याने अर्थसहाय्य घेण्यास नकार दिल्यास.

४.५.निवड केलेला शेतकरी योजनेखाली घेतलेल्या अनुदानाचा गैरवापर करत असल्याचे निदर्शनास आल्यास.

४.६. लाभार्थीची निवड शासनाने विहीत केलेल्या निकषांनुसार झाली नसल्याचे आढळून आल्यास.

वरील परिस्थितीमुळे लाभार्थ्याची निवड रद्द झाल्यास त्याबाबत कागदोपत्री सर्व आवश्यक पुरावे ठेवून तसे लाभधारकास लेखी कळविणे संबंधीत कृषि विकास अधिकारी यांना बंधनकारक राहील.

४.७. मयत झालेल्या लाभधारकाबाबत त्यांचे कायदेशीर वारसांची निवड जिल्हा स्तरीय समितीने करावी व उर्वरीत अर्थसहाय्य त्यांना देण्याबाबत निर्णय घेवून कार्यवाही करावी. अशा प्रकरणी कायदेशीर बाबींची सर्वतोपरी पूर्तता करुन घेण्याची जबाबदारी जिल्हा स्तरीय समितीची राहील.

वरीलपैकी कारणांमुळे लाभार्थ्याची निवड रद्द केल्यास त्याऐवजी विहीत अटींची पूर्तता करणा-या प्रतिक्षा यादीतील पुढील पात्र लाभार्थ्याची विहित पध्दतीने निवड जिल्हा स्तरीय समितीने करावी.

लाभार्थींना योजनेचा लाभ वेळेवर देण्याचे दृष्टीने माहे जून २०१५ अखेर लाभार्थी निवडीची प्रथम प्रक्रीया पूर्ण करणे अनिवार्य आहे. त्यासाठी समयबध्द कार्यक्रम कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी तयार करुन सर्व गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांना कळवावा व त्याचे संनियंत्रण करावे. मंजूर कार्यक्रम विचारात घेवून व प्रत्यक्षात उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत अंतीम निवड केलेल्या लाभार्थींना लाभ द्यावा. निधी उपलब्धतेच्या प्रमाणात आवश्यकतेनुरुप प्रतिक्षायादीवरील लाभार्थींची निवड करावी. माहे जुलै ते ऑक्टोबर या कालावधीत नवीन विहीर या बाबी व्यतिरिक्त अन्य बाबींचा लाभार्थींना पुर्ण लाभ देणे आवश्यक राहील. त्यानुसार नियोजन करण्याची दक्षता घेण्यात यावी, जेणेकरुन अन्य बाबींच्या लाभाची प्रकरणे प्रलंबीत राहणार नाहीत, या दृष्टीने दक्षता घ्यावी.

सदर योजनांतर्गत निवड करण्यांत आलेल्या लाभार्थ्यांना दोन आर्थिक वर्षाच्या कालावधीत योजनांतर्गत मंजूर विविध घटकांचा लाभार्थ्याच्या मागणीनुसार उपलब्ध अनुदान मर्यादेत व प्रती लाभार्थी विहीत उच्चतम अनुदान मर्यादेत लाभ द्यावयाचा आहे. त्यानुसार सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षात निवड करण्यांत आलेल्या मात्र देय अनुदानाच्या कमाल मर्यादेपर्यंत पूर्ण लाभ न दिलेल्या लाभार्थ्यांना प्राधान्याने सन २०१५-१६ मध्ये लाभ देण्यात यावा. तद्नंतर उर्वरीत निधीच्या मर्यादेत सन २०१५-१६ करीता नविन लाभार्थी निवडून नव्याने निवडलेल्या लाभार्थ्यांना लाभ देताना प्रत्यक्ष प्राप्त अनुदातून जेवढ्या लाभार्थींना पूर्ण लाभ देता येईल तो प्राथम्याने पूर्ण करावा, जेणेकरुन मागील आर्थिक वर्षात निवडलेल्या लाभार्थ्यांची प्रकरणे प्रलंबित राहणार नाहीत, याची दक्षता घ्यावी. मागील प्रकरणांवरुन असे निदर्शनास येते की, मागील आर्थिक वर्षात अपूर्ण लाभ दिलेल्या लाभार्थींचा उर्वरित लाभ पूर्ण न करता नविन आर्थिक वर्षात नविन लाभार्थी निवड करुन त्यांना लाभ दिला जातो. तद्नंतर लाभ देण्याचा दोन वर्षांच्या कालावधीची मुदत संपल्यावर अपूर्ण लाभार्थींना लाभ देण्याचे दृष्टीने मुदतवाढ देण्यासाठी आग्रह धरला जातो. ही कार्यवाही शासनाच्या सुचनांशी विसंगत ठरते. त्यामुळे

जिल्हयासाठी मंजूर आर्थिक लक्षांकातून प्रथमतः सन २०१४-१५ मधील अपूर्ण लाभ दिलेल्या शेतक-यांना प्राधान्याने लाभ दयावयाची रक्कम निश्चित करावी व नंतरच उर्वरीत अनुदानातून नव्याने लाभार्थांची निवड करावी. चालु आर्थिक वर्षात निवड केलेल्या लाभार्थ्यांनां लाभ द्यावयाचे घटक लाभार्थींची लेखी मागणी घेवून निश्चित करावेत व त्यानुसार कार्यक्रम आराखडा तयार करावा.

५.प्रसिध्दी : या योजनेची माहिती सर्व शेतकरी बांधवांना व्हावी या दृष्टिने विभागीय स्तरावर विभागीय कृषि सह संचालक व जिल्हा स्तरावर कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी व्यापक प्रमाणात प्रसिध्दी द्यावी. गट विकास अधिकारी यांनी तालुका स्तरावर व्यापक प्रमाणात प्रसिध्दी द्यावी. आपल्या क्षेत्रातील स्वयंसेवी संस्थांशी संपर्क साधून त्यांच्या मार्फत देखील प्रसिध्दी द्यावी. सदर योजनेची सविस्तर माहिती पंचायत समिती स्तरावर गट विकास अधिकारी, कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) तसेच जिल्हा स्तरावर जिल्हा कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) यांच्याकडे उपलब्ध ठेवावी. लाभ दिलेल्या लाभार्थ्यांची यादी ग्रामसभेस सादर करण्यात यावी.

६. प्रकल्प तयार करणे : सदर योजनेतंर्गत लाभार्थ्याची निवड करण्यासाठी तालुकास्तरावर गट विकास अधिकारी यांनी कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) यांच्यामार्फत विहीत नमुन्यात लाभार्थीकडून अर्ज मागवावेत. अर्जाची छानणी करुन पात्र ठरणाऱ्या लाभार्थ्यांची यादी गट विकास अधिकारी यांनी परिच्छेद (३) मध्ये नमुद केल्या नुसार जिल्हा निवड समितीच्या सदस्य सचिवांकडे सादर करावी.

६.१. जिल्हा निवड समितीने निवड केलेल्या लाभार्थी शेतक-यांचा कृषि उत्पादन वाढविण्यासाठी गट विकास अधिकारी यांनी आराखडा तयार करावा.

६.१.१. प्रत्येक जिल्हयांचा विस्तार व फलोत्पादन विकास आराखडा तयार करण्यात येतो त्यामध्ये या योजनेचा न चुकता अंतर्भाव करण्यात यावा.

६.१.२. लाभार्थ्यांना सोबतच्या परिशिष्ट (एक) नुसार योजनेतंर्गत समाविष्ट असलेल्या घटकांपैकी एक किंवा अधिक घटकांचा लाभ त्यांच्या गरजेनुसार देता येईल. नविन विहीर या घटकाचा ज्या लाभार्थ्याने लाभ घेतला आहे त्यांना भूस्तर प्रकारानुरुप सद्यस्थितीतील उच्चतम अनुदान मर्यादा रु. ७०,०००/- ते रु. १,००,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. भूजल सर्वेक्षणानुसार विविध जिल्हयांसाठी ठरविण्यात आलेल्या भूस्तर प्रकाराच्या खर्चाचे मापदंडाचे अधीन राहून अनुदान अनुज्ञेय राहील. नविन विहीर घटकाचा लाभ घेणाऱ्या लाभार्थ्यास सदर योजनेतील इतर घटकांचा लाभ अनुज्ञेय राहणार नाही. नविन विहीर या घटकाचा लाभ शक्यतो महात्मा गांधी ग्रामीण रोजगार हमी योजना या केंद्र शासनाच्या योजनेतून देवून विशेष घटक योजनांतर्गत नविन विहीर या घटका व्यतिरिक्त योजनेतील इतर घटक प्रामुख्याने सुक्ष्म सिंचन, पंपसंच, पाईपलाईन, निविष्ठा व सुधारित औजारे यांचा लाभ दिल्यास लाभार्थीला सिंचन सुविधेसह कृषि उत्पादन वाढीसाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध होतील आणि पर्यायाने त्याच्या उत्पन्नास स्थैर्य प्राप्त होईल या दृष्टीने लाभार्थ्यास उद्यूक्त करावे. नविन विहीर घटका व्यतिरिक्त इतर घटकांचा लाभ घेण्याऱ्या लाभार्थ्यांना लाभाची

उच्चतम मर्यादा रुपये ५०,०००/- पर्यंत अनुज्ञेय राहील. अशा लाभार्थ्यांचा लाभ शक्यतो त्याच आर्थिक वर्षात पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करावा, जेणेकरुन प्रकरणे प्रलंबीत राहणार नाहीत.

६.२. या योजनेचे मूल्यमापन त्रयस्थ यंत्रणेमार्फत करुन घ्यावयाचे असल्याने योजनेतील लाभार्थी व त्यांना दिलेले लाभ याबाबत सन १९८२-८३ पासूनची माहिती, लाभार्थीच्या याद्या, दिलेल्या घटकांचे लाभ व प्रत्यक्ष झालेल्या खर्चाची माहिती संकेत स्थळावर अपलोड करावी. तसेच, सदर माहीती तात्काळ आयुक्तालयास सादर करावी. योजनेच्या फलश्रुतीबाबत कृषि विकास अधिकारी यांनी प्रतिवर्षी समग्र अहवाल आयुक्तालयास दोन प्रतीत सादर करावा.

६.३. यापूर्वी आपल्या जिल्हयात राबविण्यात आलेल्या सदर योजनेतील लाभार्थ्यांची यशोगाथा रंगीत फोटोसह तयार कराव्यात. लोकप्रतिनिधींना कामे दाखवून त्यांचे अभिप्राय घ्यावेत. यशोगाथा व लोकप्रतिनिधींचे अभिप्राय कृषि आयुक्तालयास दोन प्रतीत तात्काळ पाठवावेत.

६.४. स्वर्गीय कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड स्वाभिमान व सबळीकरण योजनेतंर्गत सामाजिक न्याय विभागामार्फत अनुसुचित जाती, नवबौध्द घटकांना ४ एकर जिरायत अथवा २ एकर बागायती जमिनींचे वाटप करण्यात येते. अशा लाभार्थ्यांना विशेष घटक योजनेचा लाभ प्राधान्याने देण्यात यावा.

६.५. वैयक्तिक लाभार्थी निवडतांना महिला लाभार्थीना प्राधान्य देण्यात यावे.

६.६. एकूण मंजूर निधीपैकी ३ टक्के निधी अनुसूचित जातीतील अपंग शेतकऱ्यांसाठी राखून ठेवावा. असे लाभार्थी प्रयत्न करुनही उपलब्ध न झाल्यास तसे आवश्यक अभिलेख संग्रही ठेऊन अनुसूचित जातीच्या इतर शेतक-यांना लाभ देता येईल.

६.७. सन २०१३-१४ व सन २०१४-१५ मध्ये लाभ दिलेल्या लाभधारकांची यादी जिल्हा परिषद/पंचायत समिती/ जिल्हाधिकारी/समाज कल्याण अधिकारी कार्यालयात सुचना फलकावर लावण्यात यावी.

६.८. लाभार्थ्यांना वितरीत करावयाच्या घटकांचे वितरण लोकप्रतिनिधींच्या हस्ते जाहीर कार्यक्रमाद्वारे करावे.

६.९. लाभार्थीची निवड केल्यानंतर लाभार्थीची यादी तयार करुन विभागीयस्तरावर विभागीय कृषि सहसंचालक, जिल्हास्तरावर कृषि विकास अधिकारी, पंचायत समिती स्तरावर गट विकास अधिकारी यांचे कार्यालयात ठेवावी व तसा उल्लेख मासिक प्रगती अहवालात करण्यांत यावा.

७. अनुदानाचे स्वरुप/पध्दतीः या योजने अंतर्गत निवड केलेल्या लाभार्थ्यांना अनुज्ञेय अनुदानाची रक्कम रोख स्वरुपात देय नसून योजनेतील मंजूर घटकांद्वारे द्यावयाची आहे. नविन विहीर, जुनी विहीर दुरुस्ती, बैल/रेडेजोडी याबाबींसाठी अनुदानाची रक्कम काटेकोर पडताळणी नंतर लाभार्थ्यांचे बँक खात्यात जमा करण्यात यावी.

या योजनेमध्ये एकूण चौदा बाबींवर अर्थसहाय्य अनुज्ञेय आहे. तथापी, प्रती लाभार्थी अनुज्ञेय उच्चतम अनुदान मर्यादेनुसार (मुद्दा क्र.६.१.२) लाभार्थीस लाभ अनुज्ञेय राहील. लाभार्थ्याची कोणत्या बाबींची मागणी आहे हे त्यांचेकडून लेखी घेवून त्याप्रमाणेच लाभ देण्यात यावा.

८. खर्चाचे नियोजनः प्रत्येक लाभार्थीची आर्थिक स्थिती, एकूण शेतजमीन व इतर साधनांची उपलब्धता विचारात घेऊन लाभार्थ्यास कोणकोणत्या बाबींवर अर्थसहाय्य द्यावयाचे आहे याबाबतचा प्रारुप आराखडा लाभार्थीच्या सहमतीने तयार करावा. अशा प्रकारचा आराखडा तालुका स्तरावर कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) व जिल्हा स्तरावर संबंधित जिल्हा कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) यांनी तयार करावा व त्याप्रमाणे वित्तीय वर्षात बाबवार खर्चाचे नियोजन करावे.

९. योजनेच्या अंमलबजावणीचा कालावधीः योजनांतर्गत निवड केलेल्या प्रत्येक लाभार्थीसाठी योजना राबविण्याचा कालावधी दोन आर्थिक वर्षाचा राहील. म्हणजेच, लाभार्थीची निवड झालेले आर्थिक वर्ष व त्याच्या पुढील आर्थिक वर्ष अशा दोन वर्षाच्या कालावधीत पूर्ण लाभ देण्यात यावा. मागील आर्थिक वर्षात अपूर्ण लाभ दिलेल्या लाभार्थींचा उर्वरित लाभ पूर्ण दिल्यानंतरच चालु आर्थिक वर्षात नविन लाभार्थी निवड करुन त्यांना लाभ देण्यात यावा. जेणेकरुन मागील आर्थिक वर्षात निवडलेल्या लाभार्थ्यांना परिपूर्ण लाभ देऊन प्रकरणे प्रलंबित राहणार नाहीत. प्रस्तुत कालावधीतच संपूर्ण लाभ देण्याचे दृष्टीने नियोजन व अंमलबजावणी करावी.

१०. अनुदानाचा गैरवापर करण्यास प्रतिबंधः

१०.१. योजनेत निवड झालेल्या शेतक-यांनी अनुदानाचा गैरवापर केल्याचे सिध्द झाल्यास, अशा लाभार्थ्याकडून अनुदानाची वसुली करण्यात येऊ नये तथापि अशा लाभार्थ्यांना या योजनेत त्यापुढे कोणत्याही प्रकारचा लाभ देऊ नये. अशा लाभार्थ्याचे नाव काळया यादीत टाकून सर्व संबंधित इतर विभागांना पाठविण्यात यावी अशा शासनाच्या सूचना आहेत. योजनेतंर्गत निवड झालेला शेतकरी अर्थसहाय्याचा दुरुपयोग करु नये यासाठी योजना राबविणा-या अधिका-यांनी वेळावेळी भेटी देऊन तपासणी करावी व प्रत्येक भेटीची नोंद दौरा दैनंदिनीत ठेवावी.

१०.२. लाभार्थीची निवड शासनाने विहीत केलेल्या निकषांनुसार झाली नसल्याचे आढळून आल्यास अशा चुकीच्या निवडीबाबत तसेच लाभधारकाला देण्यात येणा-या अनुदानाच्या रक्कमाबांबत काही गैरव्यवहार आढळून आल्यास त्याची जबाबदारी निश्चित करुन संबधित अधिका-यांकडून लाभार्थ्यांना दिलेल्या अर्थसहाय्याची रक्कम एकरकमी वसुल करण्यात येईल.

११. लेखा पध्दतीः सदर योजनांतर्गत लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या बाबवार अर्थसहाय्याची लाभार्थीनिहाय नोंद पंचायत समिती स्तरावर नोंदवहीत ठेवावी. तसेच, जिल्हा कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) यांनी जिल्हा परिषद स्तरावर लाभार्थ्यांना देय व देण्यात आलेल्या लाभ घटकांची नोंद नोंदवहीत ठेवणे बंधनकारक आहे. नोंदवहीची तपासणी कृषि विकास अधिकारी यांनी वेळोवेळी करुन त्यातील नोदी साक्षांकित कराव्यात. पंचायत समिती स्तरावरील नोंदवह्या व अभिलेख जिल्हा कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.)/कृषि विकास अधिकारी यांनी भेटीच्या वेळी तपासून तशी नोंद पंचायत समिती स्तरावरील नोंदवहीमध्ये करावी. अभिलेख अ'यावत ठेवावेत व तपासणी अधिकाऱ्यास उपलब्ध करुन द्यावेत.

लाभार्थ्यांना दिलेल्या अर्थसहाय्याची लाभार्थी स्तरावर नोंद ठेवण्यासाठी लाभार्थी नोंद पुस्तिका देण्यात यावी व नोंद पुस्तिकेत दिलेल्या अर्थसहाय्याची नोंद करुन संबंधित अधिकाऱ्यांनी त्यावर स्वाक्षरी करावी.

१२. तांत्रिक मान्यता : योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना याच योजनेसाठी तांत्रिक मान्यता समजण्यात याव्यात.

१३. मासिक प्रगती अहवालः योजनेचा मासिक प्रगती अहवाल विहीत केलेल्या प्रपत्र-१ मध्ये प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यन्त कृषि आयुक्तालयास व समाज कल्याण विभागाकडे नियमीतपणे पाठविण्यात यावा. याची प्रत इमेलवर कृषि आयुक्तालयास ddappscptsp@rediffmail.com वर पाठवावी. असे निदर्शनास येते की, काही जिल्हयांचे अहवाल पाठपुरावा करुनही नियमितपणे प्राप्त होत नाहीत. अशाप्रकारे दुर्लक्ष केल्याचे आढळल्यास नाईलाजाने संबंधितांविरुध्द प्रशासकीय कारवाई करणे भाग पडेल, याची नोंद घ्यावी. सदर योजनेचा विभागीय स्तरावरुनही अपेक्षित गांभिर्याने आढावा घेतला जात नाही असे दिसते. याबाबत विभागीय कृषि सह संचालक यांनी नियमितपणे आढावा घेऊन विभागाचा संकलित अहवाल नियमितपणे कृषि आयुक्तालयास पाठविण्याची व्यवस्था करावी.

१४. तपासणीः योजनेची अंमलबजावणी यशस्वीरित्या होण्याच्या दृष्टिने विहीत प्रपत्र २-अ नुसार खालीलप्रमाणात तपासणी करण्यात यावी.

पदनाम	**तपासणीची टक्केवारी**
१.विभागीय कृषि सहसंचालक(कार्यालयातील वर्ग -१ व त्या पुढील अधिकारी) (विभागातील कार्यक्रमाच्या लक्षांका प्रमाणे प्रत्येक जिल्हयात तपासणी होईल याची दक्षता घ्यावी.)	-- ०.७५ टक्के
२.कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद - सर्व पंचायत समितीमध्ये संख्येच्या सम प्रमाणांत	-- ५ टक्के
३.जिल्हा कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) – सर्व पंचायत समितीमध्ये संख्येच्या सम प्रमाणांत	-- १० टक्के
४.कृषि अधिकारी (वि.घ.यो.) पंचायत समितीस्तर	- १०० टक्के

कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद व विभागीय कृषि सह संचालक यांनी केलेल्या तपासणीचा अहवाल सोबत जोडलेल्या प्रपत्र – २ ब मध्ये कृषि आयुक्तालयास दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करावा. प्रत्येक तालुक्यात सर्व बाबींची समप्रमाणात तपासणी करण्यात यावी.

सोबत : १) परिशिष्ट (एक) व (दोन)
२) प्रपत्र – १, २(अ), २ (ब)

स्वाक्षरीत/-
संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

परिशिष्ट - (एक)

अनुसुचित जाती उपयोजना (वि.घ.यो.) सन २०१५-१६ अंतरिम मार्गदर्शक सुचना

बाबनिहाय अनुज्ञेय उच्चतम अनुदान मर्यादा

अ. क्र.	बाब	अनुदानाची टक्केवारी	उच्चतम अनुदान मर्यादा (रुपये)
१	जमीन सुधारणा (१ हेक्टर मर्यादेत)	१००	मृद संधारण निकषानुसार एक हेक्टर क्षेत्राकरीता रु. ४०,०००/-
२	प्रात्यक्षिकासाठी निविष्ठा वाटप (१ हेक्टर मर्यादेत)	१००	रु.५०००/-
३	पीक संरक्षण/शेतीची सुधारित अवजारे	१००	रु.१०,०००/-
४	बैलजोडी/ रेडेजोडी	१००	रु. ३०,०००/-
५	बैलगाडी	१००	रु. १५,०००/-
६	जुनी विहिर दुरुस्ती	१००	रु.३०,०००/-
७	इनवेल बोअरिंग	१००	रु.२०,०००/- नाबार्डच्या निकषानुसार
८	पाईप लाईन	१००	नाबार्डच्या निकषानुसार रु. २०,०००/- च्या मर्यादेत
९	पंपसंच	१००	रु २०,०००/-
१०	नवीन विहीर	१००	रु. ७०,०००/- ते रु.१,००,०००/- च्या मर्यादेत (रोहयो अंतर्गत योजनेनुसार)
११	शेततळे	१००	रु.३५,०००/- मृ.सं. निकषानुसार
१२	परसबाग कार्यक्रम	१००	रु.२००/- प्रती लाभार्थी (फलोत्पादन विभागाच्या निकषानुसार)
१३	तुषार/ ठिबक सिंचनसंच पुरवठा	१००	रु. २५,०००/- प्रती हेक्टर(फलोत्पादन विभागाच्या निकषानुसार)
१४	ताडपत्री	१००	रु. १०,०००/- प्रती लाभार्थी

टिप : १) जे लाभार्थी नविन विहीर या घटकाचा लाभ घेतील, त्यांच्यासाठी प्रति लाभार्थी अनुदानाची उच्चतम मर्यादा रु. ७०,०००/- ते १,००,०००/- पर्यत अनुज्ञेय राहील. मात्र, विहीर खोदण्यासाठी खर्च कमी झाल्यास प्रत्यक्ष खर्चाच्या मर्यादेइतकेच अनुदान अनुज्ञेय राहील, शिल्लक अनुदानातुन अन्य बाबींचा लाभ अनुज्ञेय राहणार नाही.

२) जे लाभार्थी नविन विहीर या घटकाचा लाभ घेणार नाहीत, त्यांच्यासाठी अनुदानाची उच्चतम अनुज्ञेय मर्यादा रु. ५०,०००/- राहील.

स्वाक्षरीत/-

संचालक

(विस्तार व प्रशिक्षण)

कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

परिशिष्ठ - (दोन)

(अ) घटकनिहाय अनुदान व स्वरूप

१. जमीन सुधारणाः जमीन सुधारणा करण्यासाठी १ हेक्टरच्या मर्यादेत उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.४०,०००/- पर्यत लाभ अनुज्ञेय राहील. किंवा ग्राम विकास व जलसंधारण विभागाने निश्चित केलेल्या निकषानुसार उच्चतम मर्यादेचे अधिन राहून अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदर घटकांचे निकषांमध्ये वेळोवेळी होणारे बदलही लागू राहतील. या घटकांतर्गत नवीन भात खाचर (मजगी) या बाबींचा लाभ देण्यात यावा. जमीन सुधारणा या बाबींसाठी रु.४०,०००/- पेक्षा जादा येणारा खर्च लाभार्थीने स्वतः करावयाचा आहे.

२. निविष्ठा पुरवठाः निविष्ठा पुरवठया करीता उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.५०००/- पर्यत लाभ अनुज्ञेय राहील. या बाबींमध्ये शेतक-यांना बियाणे, खते व पीक संरक्षण औषधे यांचा पुरवठा करण्यात यावा. निविष्ठांचा पुरवठा करतांना भौगोलिक परिस्थितीचा अभ्यास करुन त्या भागात होणा-या प्रचलित पिकांच्या बियाण्याचे संकरीत/ सुधारित/अधिक उत्पादन देणारे वाण यांचा पुरवठा करावयाचा आहे. पिक उत्पादन आराखड्या प्रमाणे निविष्ठा वाटपाचा आराखडा तयार करण्यात यावा व त्याप्रमाण निविष्ठांचा हंगामापूर्वी पुरवठा करण्याची दक्षता घ्यावी.

निविष्ठा पुरवठा हा एक हेक्टर क्षेत्राच्या मर्यादेत करण्यांत यावा. किटकनाशके/रासायनिक खते यांचा पुरवठा राज्यस्तरीय दर निश्चिती समितीने निर्धारीत केलेल्या दरानुसार व संचालक (नि.व गु.नि.) यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून शासन नियुक्त पुरवठा संस्थांकडूनच करावा. बियाणांची खरेदी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ/कृषि विद्यापीठे यांचेकडून करण्यात यावी. या घटकाचा लाभ खरीप/रब्बी व उन्हाळी या तिन्ही हंगामात अथवा एकाच हंगामात देता येईल. मात्र, या बाबी करीता कमाल मर्यादेपेक्षा अधिक अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही. शेतक-यांना माहीती देवून एकात्मिक किड व्यवस्थापनासाठी उद्यूक्त करावे.

३. पिक संरक्षण अवजारे व शेतीची सुधारित अवजारेः या बाबी अंतर्गत पीक संरक्षण औजारे व शेतीची सुधारित अवजारे यांचा शासनाने निर्धारीत केलेल्या दराने व शेतक-यांच्या मागणी प्रमाण पुरवठा करण्यात यावा. शेतक-यांना या बाबींवर लाभ देतांना शेतक-यांस कोणत्या अवजारांची आवश्यकता आहे हे त्यांच्याकडून लेखी घेऊन त्यानुसारच अवजारांचा पुरवठा करावा. (संचालक, एनसीआयपीएम यांच्या दि. २३/४/२०१२ च्या पत्रानुसार पीक संरक्षणासाठी प्रकाश सापळयांच्या वापराची शिफारस केली आहे.) या घटकासाठी उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रुपये १०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. शासनाने निर्धारित केलेल्या दरानुसार व संचालक (नि.व गु.नि.) यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून शासन नियुक्त पुरवठादार संस्थांकडून सदर घटकाचा पुरवठा करावा.

४. बैलजोडी/रेडेजोडीः बैलजोडी/रेडेजोडी याबाबीकरिता उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.३०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. बैलजोडी/रेडेजोडी यांचा पुरवठा लाभार्थ्यांच्या मागणीनुसार करावा. बैलजोडीची खरेदी नियमित जनावरांच्या बाजारात लाभार्थ्यांच्या संमतीनुसार, पशुवै'कीय अधिकारी, जिल्हा कृषि अधिकारी (विघयो), जिल्हा परिषद व कृषि अधिकारी (विघयो) यांच्या उपस्थितीत करावी. बैलजोडी सुद्दढ व शेती कामास योग्य असल्याबाबत पशुवैद्यकीय अधिकाऱ्यांकडून प्रमाणपत्र घेण्यात यावे. खरेदीचा व्यवहार झाल्यानतंर लाभार्थ्याने बैलजोडीचा विमा उतरावा यावा व निशाणी म्हणून टटूइंग करुन (गोंदवून) घ्यावे. लाभार्थीचा बैलजोडी समवेत पोस्टकार्ड साईजचा फोटो काढावा व सदर

फोटो संबधित अधिकाऱ्यांनी तपासणीचे वेळेस उपलब्ध करुन द्यावा. ज्या लाभार्थ्यांकडे सद्य:स्थितीत स्वतःची बैलजोडी आहे अशा लाभार्थ्यांना बैलजोडी/रेडेजोडीचा लाभ अनुज्ञेय नाही.

४.१. बैल जोडी/रेडे जोडीची मागणी करणा-या शेतक-यांचा लेखी स्वरूपात अर्ज घ्यावा.

४.२. या अर्जासोबत संबधीत शेतक-याकड सध्या बैलजोडी/रेडेजोडी नसल्याचे ग्रामसेवकाचे प्रमाणपत्र घ्यावे.

४.३. प्राप्त मागणीनुसार अर्जाची छाननी कृषि अधिकारी (विघयो), पंचायत समिती यांनी करून गट विकास अधिकारी यांचे शिफारशीसह कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे पाठविण्यात यावेत.

४.४. जिल्हा कृषि अधिकारी (विघयो) जि.प. यांनी प्राप्त अर्जाची छाननी करावी. बैलजोडी/रेडेजोडी खरेदी केल्यानंतर खरेदीची कागदपत्रे सादर करताच त्याबाबत खात्री करुन उच्चतम अनुदान मर्यादा रक्कम रु.३०,०००/- किंवा त्यापेक्षा खरेदी किंमत कमी असल्यास प्रत्यक्ष खरेदीची रक्कम लाभार्थीच्या बँक खात्यात जमा करावी.

५. बैलगाडीः बैलगाडी या घटकांसाठी उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.१५,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. बैलगाडीची खरेदी परिशिष्ट दोन मधील मुद्दा (ब) नुसार शासनाने निर्धारित केलेल्या दराने व शासननियुक्त पुरवठा संस्थांकडून करण्यात यावी. अशा बैलगाडीच्या दर्शनी भागावर योजनेचे नाव व पुरवठा केल्याचे वर्ष लिहीलेले ३x२ इंच आकाराचे पत्र्याचे ठळक लेबल लावावे अथवा लाकुड असलेल्या भागात कोरुन घ्यावे. याबाबत संचालक (नि.व गु.नि.) यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून शासन नियुक्त पुरवठा संस्थांकडून पुरवठा करावा.

६. जुनी विहिर दुरुस्ती : या बाबी अंतर्गत नाबार्डने निर्धारित केलेल्या निकषांच्या आधारे उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.३०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. त्यापेक्षा अधिक रक्कम लागल्यास लाभार्थीने स्वतः उभी करावयाची आहे. लाभार्थ्यांनी जुन्या विहिरींची कामें करतांना त्याचे अंदाजपत्रक तयार करुन उप अभियंत्याकडुन तांत्रिक मान्यता घ्यावी व कृषि अधिकारी (विघयो) पंचायत समिती यांनी झालेल्या कामाचे मोजमाप करुन खर्चाचे प्रमाणातच अनुदानाचा लाभ देण्यात यावा. याबाबतच्या निकषात नाबार्डकडुन वेळोवेळी जे बदल होतील ते तात्काळ योजनेकरीता लागु राहतील. या घटकाचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांना इनवेल बोअरिंग घटकाचा लाभ अनुज्ञेय नाही.

७. इनवेल बोअरींग : या बाबीसाठी नाबार्डने निर्धारित केलेल्या खर्चाच्या प्रमाणकांप्रमाणे उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.२०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. इनवेल बोअरींगचे काम करतांना खर्चाचे अंदाजपत्रक व तांत्रिक निकषानुसार ठिकाणाची योग्यता (Feasibility Report) याबाबत भुजल सर्वेक्षण यंत्रणेकडून प्राप्त करुन घ्यावा. कृषि अधिकारी (विघयो), पंयाचत समिती यांनी झालेल्या कामाची मोजमापे घेऊन प्रत्यक्ष खर्चाचे प्रमाणात अनुदानाचा लाभ देणेंत यावा. या घटकाचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यांना जुनी विहिर दुरुस्तीचा लाभ अनुज्ञेय राहणार नाही.

८. पाईप लाईनः या बाबी अंतर्गत लाभार्थीस नाबार्डने निर्धारित केलेल्या खर्चाचे प्रमाणकांनुसार उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.२०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. पाईप लाईनची खरेदी परिशिष्ट दोन मधील मुद्दा (ब) नुसार करण्यात यावी. याबाबत शासनाने निर्धारित केलेल्या दरानुसार व संचालक (नि.व गु.नि.) यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून शासन नियुक्त पुरवठादार संस्थांकडूनच पुरवठा करावा.

९. पंपसंचः शासनाने दर निश्चिती केलेले विद्यूत पंपसंच/ऑईल इंजिनचा पुरवठा उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रु.२०,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील. याचा लाभ सिंचन स्त्रोत उपलब्ध असणा-या शेतक-यांना द्यावा. पंपसंच खरेदी परिशिष्ट दोन मधील मुद्दा (ब) नुसार करण्यात यावी. याबाबत संचालक (नि.व गु.नि.) यांच्या मार्गदर्शक सुचनांचे अधिन राहून शासन नियुक्त पुरवठादार संस्थांकडून पुरवठा करावा. सिंचनासाठी पाण्याची उपलब्धता व विद्यूत कनेक्शन लाभधारकाकडे असल्याची खात्री कृषि अधिकारी, पंचायत समिती यांनी करावी व त्यानुसार विद्यूत पंपाचा लाभ शेतक-यांना देण्यात यावा.

१०. नवीन विहीर खोदणेः या घटकासाठी रोजगार हमी योजनेअंतर्गत जवाहर विहीर योजनेला जे आर्थिक निकष वेळोवेळी निर्धारीत करण्यात येतील, त्या निकषांप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदरचा कार्यक्रम राबविताना महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजना अंतर्गत जवाहर विहीर कार्यक्रमाच्या सुधारीत मापदंडानुसार (शा.नि.क्र.रोहयो-२००७/प्र.क्र.१७९/रोहयो-१ मंत्रालय मुंबई-३२ दि.१० एप्रिल २००८) भुस्तरानिहाय नवीन विहीरी करीता खर्चाचे मापदंड लागु राहतील. त्यानुसार भूस्तरप्रकारानुरुप लाभार्थीस रु. ७०,०००/- ते रु.१,००,०००/- मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय राहील. तसेच शासन पत्र क्र विघयो/१००२/प्रक्र ७३/भाग १/२१अे, दि. १३ मार्च २००३ अन्वये या योजनेअंतर्गत किमान क्षेत्राची अट ०.४० हेक्टर निश्चित करण्यात आली आहे. त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी. याबाबत पूर्ण लाभ देताना पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र संबंधीत यंत्रणेकडून घ्यावे.

अ. क्र.	भुस्तराचा प्रकार	जिल्हे	प्रति नवीन विहिर अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा (रु.)
1	वालुकामय व मेटामार्फीक (रुपांतरीत) विदर्भातील भाग आणि तापी पुर्णा खोऱ्यातील भाग	गडचिरोली, भंडारा, गौंदिया,चंद्रपूर, नागपूर, अकोला, वाशिम, अमरावती, बुलढाणा, धुळे,नंदूरबार जळगांव, कोल्हापूर, सिंधूदुर्ग, रत्नागिरी	१,००,०००/-
2	दख्खन पठारचा प्रदेश	नागपूर, वर्धा, अमरावती, यवतमाळ, अकोला,वाशिम, बुलढाणा, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, सोलापूर, अहमदनगर, नाशिक,नंदुरबार, धुळे, जळगांव, उस्मानाबाद, औरंगाबाद, लातूर, जालना, परभणी, हिंगोली, बीड, नांदेड,	१,००,०००/-
3	जांभ्या खडकाचा प्रदेश (किनारपट्टीचा भाग)	ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधूदुर्ग	७०,०००/-

वरील तक्त्यात दर्शविल्यानुसार नवीन विहीर घटकाकरीता खर्चाचे मापदंड असून भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे प्रमाणपत्र घेणे बंधनकारक राहील. नवीन विहीर या घटका खाली लाभार्थीस अनुदान देतांना भूस्तरीय रचना व अंदाजपत्रकातील घटकानुसार झालेल्या प्रत्यक्ष कामाचे मोजमापानुसार अनुदान अदा करावे. प्रत्यक्षात झालेल्या खर्चाप्रमाणे अनुदान उच्चतम मर्यादेनुसार रक्कम शिल्लक राहत राहील्यास त्यामधुन अन्य बाबींचा लाभ लाभार्थीस अनुज्ञेय नाही. "नवीन विहीर" या घटकाचा

लाभ घेणा-या लाभार्थ्यांस अन्य कोणत्याही घटकाचा लाभ अनुज्ञेय नाही. लाभार्थीस दोन आर्थिक वर्षात पूर्ण लाभ देण्याचे दृष्टीने विहीरीचे काम सदर कालावधीत पूर्ण करुन घेण्याबाबत संबंधीतांना स्पष्टपणे सुचना लेखी द्याव्यात व संबंधीत अधिका-यांनी त्याबाबत दक्षता घ्यावी.

११. शेततळेः मृद व जलसंधारण विभागाच्या निकषांनुसार व रोजगार हमी योजनेच्या मापदंडाप्रमाणे उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रुपये ३५,०००/- पर्यंत लाभ अनुज्ञेय राहील.

१२. परसबाग : शेतक-यांना परसबागेसाठी प्रति लाभार्थी रुपये २००/- प्रमाणे उच्चतम अनुज्ञेय मर्यादेत लाभ अनुज्ञेय राहील. यामध्ये भाजीपाल्याची पिके उदा. शेवगा, टोमॅटो ,कांदा, वांगी, भेंडी इत्यादीचा समावेश राहील.

१३. सुक्ष्म सिंचन (तुषार/ठिबक संच) पुरवठाः फलोत्पादन विभागाच्या तुषार व ठिबक सिंचन कार्यक्रमानुसार शेतक-यांना सिंचन क्षेत्रात वाढ करण्यासाठी तुषार/ठिबक संचाचा पुरवठा उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादेत रु.२५०००/- प्रती हेक्टर प्रमाणे लाभ अनुज्ञेय राहील. संचाची खरेदी कृषि विभागाच्या मान्यता प्राप्त उत्पादकांकडून करावी व संचाचा दर्जा आयएसआय प्रमाणीत असावा. संचाची तपासणी कृषि अधिका-यांनी (विघयो) केल्यानंतर अनुदान अनुज्ञेय राहील.

१४. ताडपत्री पुरवठाः अनुसुचित जातीतील शेतक-यांना धान्य वाळविण्यासाठी व पावसापासून धान्य संरक्षणासाठी आयएसआय मार्क ताडपत्रीचा पुरवठा उच्चतम अनुज्ञेय अनुदान मर्यादा रुपये १०,०००/- पर्यंत करावा. पुरवठा केंद्र/राज्य शासनाच्या वैध दरकरारानुसार करावा. ताडपत्रीची मागणी प्राधिकृत दरकरार केलेल्या संस्थेकडेच नोंदवावी. ताडपत्रीच्या गुणनियंत्रणाबाबत भारतीय मानांकन संस्थेच्या आयएसआय मानकांनुसार तपासणीची कार्यवाही संबंधीत कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद व पुरवठा संस्थांनी करावी.

(ब) कृषि औजारे मागणी व पुरवठा गुणनियंत्रणः

कृषि संचालक, (निविष्ठा व गुण नियंत्रण) यांनी विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनांतर्गत अनुदानावर पुरविण्यात येणाऱ्या कृषि औजारांचे बाबत खरेदी प्रक्रीया, औजारांची स्पेसीफिकेशन्स व गुणवत्ता तपासणी इत्यादी बाबत वेळोवेळी निर्गमीत केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यक्रमाची काटेकोर अंमलबजावणी करण्यात यावी. मंजूर आर्थिक/भौतिक मर्यादेपेक्षा जास्त व प्रत्यक्ष गरजेपेक्षा अधिक व शेतकऱ्यांची मागणी नसलेल्या औजारांची कोणत्याही परिस्थितीत मागणी नोंदवू नये. मागणीनुसार पुरवठा केलेली कोणतीही औजारे पडून राहणार नाहीत, याची सर्वस्वी जबाबदारी मागणी नोंदविणाऱ्या अधिकाऱ्यांची राहील. औजारे विनावाटप पडून राहील्याचे आढळून आल्यास मागणी नोदंविणाऱ्या अधिकाऱ्यास जबाबदार धरुन शिल्लक राहिलेल्या औजारांच्या किंमती एवढ्या रकमेची एकरकमी वसुली करण्यात येईल व संबंधितांविरुध्द प्रशासकीय कारवाई प्रस्तावित केली जाईल. शासनाने दरनिश्चिती केल्यावर शासन निर्णय व संचालक (नि. व गु.नि.) यांचेकडून निर्गमित होणाऱ्या मार्गदर्शक सूचना जशाच्या तशा लागू राहतील.

कृषि आयुक्तालयाचे परिपत्रक. जा.क्र. कृषि/ १६ सीबीसेल/ लाभार्थी /४७०/ २०१२, दि.१२/०३/२०१२ नुसार ज्या प्रकरणी अनुदान वजा जाता लाभार्थी हिश्श्याची रक्कम वसूल करावयाची आहे तेथे ती संबंधितांकडून रोख अथवा डी.डी. स्वरुपात वसुल करुन या रकमेची लाभार्थ्यांना शासकीय जमा पोचपावती देण्यात यावी. वसुल केलेली रक्कम अथवा डी.डी. तात्काळ संबंधित कर्मचाऱ्यांनी

त्यांच्या कार्यालयातील रोखपालाकडे जमा करावी. रोखपालाने या रकमेची नोंद रोखवही मध्ये घेवून कार्यालयाच्या आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांच्या बँक खात्यात त्वरीत जमा करावी. **याप्रमाणे कार्यवाही न केल्यास, ती वित्तीय अनियमीतता समजून संबधीत मागणी नोंदविणा-या अधिका-या विरुध्द प्रशासकीय कारवाई केली जाईल.** लाभार्थी हिश्यासह पुरवठा संस्थेची देयके अदा करणे ही मागणी नोंदविण्या-या अधिका-याची सर्वस्वी जबाबदारी राहील.

अनुदानाची द्विरुक्तीः उपरोक्त योजनेंतर्गत एकूण १४ बाबींसाठी अनुदान अनुज्ञेय आहे. लाभार्थीस एकाच घटकासाठी दोन योजनेमधून अनुदान दिले जाणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. बैलजोडी या घटकाचा लाभ घेतल्यानतंर सदर लाभधारकाला किमान पुढील पाच वर्षापर्यंत इतर योजनेतून बैलजोडी घटकाचा लाभ देण्यात येवू नये.

स्वाक्षरीत/-
संचालक
(विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रपत्र - १

अनुसूचित जाती उपयोजना (विघयो) सन २०१५-१६ अंतर्गत मासिक प्रगती अहवाल

अहवाल कालावधी माहे , २०१५ अखेर

सन २०१४-१५ मधील शिल्लक निधी रु.-----

सन २०१५-१६ मध्ये प्राप्त निधी ---------

एकूण उपलब्ध निधी रु.--------

जिल्हा –

जिल्हयासाठी सन २०१५-१६ करिता एकूण मंजूर निधी

सन २०१५-१६ मध्ये निवडलेले एकूण नवीन लाभार्थी संख्या

सन २०१४-१५ मधील उर्वरित लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या

(अपंग, महीला,इतर लाभार्थी विगतवारी प्रत्येक वर्षासाठी द्यावी)

अ.क्र.	बाब	लक्षांक						साध्य					
		सन २०१४-१५ मधील		सन २०१५-१६ मधील		एकूण		सन २०१४-१५ मधील		सन २०१५-१६ मधील		एकूण	
		उर्वरित लाभ द्यायच्या लाभार्थींची संख्या	त्यासाठी लागणारी रक्कम	नविन निवडलेले लाभार्थी संख्या	त्यासाठी लागणारी रक्कम	लाभार्थी संख्या (रकाना ३+५)	लागणारी रक्कम (रकाना ४+६)	उर्वरित लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या	दिलेला लाभ रक्कम	नविन लाभार्थी पैकी लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या	दिलेल्या लाभाची रक्कम	लाभ दिलेल्या लाभार्थ्यांची संख्या (रकाना ९+११)	लाभ दिलेली रक्कम (रकाना १०+१२)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१	जमीन धारणा												
२	निविष्ठा वाटप												
३	कृषि सुधारित औजारे												
४	बैलजोडी												
५	बैलगाडी												
६	इनवेल बोरींग												

अ.क्र.	बाब	लक्षांक						साध्य					
		सन २०१४-१५ मधील		सन २०१५-१६ मधील		एकूण		सन २०१४-१५ मधील		सन २०१५-१६ मधील		एकूण	
		उर्वरित लाभ द्यायच्या लाभार्थीची संख्या	त्यासाठी लागणारी रक्कम	नविन निवडलेले लाभार्थी संख्या	त्यासाठी लागणारी रक्कम	लाभार्थी संख्या (रकाना ३+५)	लागणारी रक्कम (रकाना ४+६)	उर्वरित लाभ दिलेल्या लाभार्थीची संख्या	दिलेला लाभ रक्कम	नविन लाभार्थी पैकी लाभ दिलेल्या लाभार्थीची संख्या	दिलेल्या लाभाची रक्कम	लाभ दिलेल्या लाभार्थ्यांची संख्या (रकाना ९+११)	लाभ दिलेली रक्कम (रकाना १०+१२)
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
७	जुनी विहीर दुरुस्ती												
८	पाईपलाईन												
९	पंपसंच												
१०	नविन विहीर												
११	शेततळे												
१२	परसबाग कार्यक्रम												
१३	तुषार/ठिबक सिंचन												
१४	ताडपत्री												
१५	अभिकरण शुल्क												
	एकूण												

प्रपत्र – २ (अ)

सन २०१५-१६ मध्ये अनुसुचित जाती उपयोजना अंतर्गत अनुसुचित जाती/नवबौध्द शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना (विशेष घटक योजना)

तपासणीचे प्रपत्र

1. तपासणी अधिकाऱ्याचे नाव व पदनाम
2. तपासणी दिनांक
3. तपासणी केलेल्या लाभार्थीचे नाव व पत्ता
4. लाभार्थीने केलेल्या मागणी केलेल्या बाबी एकूण
5. दिलेल्या लाभाचा तपशील व रक्कम
6. घटकनिहाय पुरवठा संस्थेचे नाव
7. उत्पादकाचे नाव
8. प्राप्त झाल्याचा दिनांक
9. लाभ दिलेल्या घटकाची रक्कम
10. अनुदानाची रक्कम
11. नवीन विहीर या घटकाचा लाभ घेतलेल्या लाभार्थी बाबत माहीती
    - अ) नवीन विहीर घेतलेल्या क्षेत्राचा सर्वे नंबर
    - ब) नवीन विहीरीचा अंदाजपत्रकीय खर्च
    - क) तपासणीच्या दिनांकास विहीरीच्या कामाची स्थिती
    - ड) तपासणीच्या दिनांकास विहीरीवर झालेला खर्च
    - इ) लाभार्थीस दिलेले अनुदान
12. लाभार्थ्यांचे अभिप्राय
13. तपासणी अधिकाऱ्याचे अभिप्राय

तपासणी दिनांक

तपासणी अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी

प्रपत्र –२ (ब)

सन २०१५-१६ अनुसूचित जाती उपयोजना अंतर्गत लाभार्थी तपासणीचा मासीक अहवाल

विभाग ---------जिल्हा ----------- **माहे ----------- अखेर**

अ. क्र	तपासणी अधिकाऱ्याचे नाव	पदनाम	लाभ दिलेल्या लाभार्थींची संख्या		तपासणी केलेल्या लाभार्थींची संख्या			तपासणी केलेल्या औजारांची संख्या		शेरा
			महिन्यात	दि. १/४/१५ पासून	महिन्यात	दि. १/४/१५ पासून	तपासणीची टक्केवारी	महिन्यात	दि. १/४/१५ पासून	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११

दिनांक :- तपासणी अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी